

УДК 159.98:37.011]:004.087

DOI <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2023-3.04>

Ольга ФЛЯРКОВСЬКА

кандидатка педагогічних наук,
начальниця відділу психологічного супроводу та соціально-педагогічної роботи,
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
fliarkovska@ukr.net

ORCID: 0000-0001-9461-4035

Руслан ДИМЕНКО

доктор економічних наук, професор,
Київський національний університет будівництва та архітектури
drainc@ukr.net

ORCID: 0000-0002-6980-8038

Тетяна ЛЯЩЕНКО

методист вищої категорії,
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
t.dudka2210@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4716-2632

Вікторія МЕЛЬНИЧУК

завідувачка сектору соціально педагогічної роботи,
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
m-viki@ukr.net

ORCID: 0000-0002-0144-8654

УПРОВАДЖЕННЯ ЄДИНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ СИСТЕМИ ЗВІТНОСТІ У ДІЯЛЬНІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ У СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Анотація. У статті розглянуто питання удосконалення системи психологічної служби освіти. На основі аналізу роботи психологічної служби у системі освіти виокремлено головні проблеми і виклики, що постали перед фахівцями психологічної служби. Запропоновано шляхи розвитку і вдосконалення системи психологічної служби на основі впровадження єдиної електронної системи звітності. Описано та систематизовано процес і результати впровадження єдиної електронної системи звітності (ЄЕСЗ). Визначено основні етапи та досягнення, що сприятимуть підвищенню ефективності функціонування психологічної служби у системі освіти України. У дослідженні використано теоретичні та емпіричні методи дослідження, а саме теоретичний аналіз та узагальнення психологічної практики; побудова теоретичних підходів та організаційно-методичних умов удосконалення практичної діяльності фахівців психологічної служби; опитування; вивчення методичної та звітної документації; методи статистичної обробки експериментальних даних. За допомогою теоретичного моделювання визначено практичні основи та обґрунтовано специфіку роботи як виду професійної діяльності фахівців психологічної служби у системі освіти України, що посідає проміжне місце між здійсненням великої кількості напрямів роботи та збору аналітичних матеріалів. Новизна зазначеної системи полягає у багатогранності використання системи, від оперативної допомоги в зборі, зберіганні та підготовці даних для звітів, спрощення і прискорення процесів і контролю наявних даних, зниження витрат на робочу силу до забезпечення своєчасної та різноманітної інформації для управлінської діяльності, на основі якої можна робити якісні стратегічні рішення, пов'язані з людським капіталом.

Ключові слова: психологічний супровід, єдина електронна система звітності (ЄЕСЗ), психологічна служба, практичні психологи, соціальні педагоги, мета діяльності, принципи, структура.

Olga FLYARKOVSKA

Candidate of Pedagogical Sciences, Head of the Department of Psychological Support and Socio-Pedagogical State scientific institution "Institute of Education Content Modernization"

fliarkovska@ukr.net

ORCID: 0000-0001-9461-4035

Ruslan DYMENKO

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Kyiv National University of Construction and Architecture*

drainc@ukr.net

ORCID: 0000-0002-6980-8038

Tatiana LYASHCHENKO

*Methodist of the Highest category,
State scientific institution "Institute of Education Content Modernization"*

t.dudka2210@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4716-2632

Victoria MELNYCHUK

*Head of the sector of socio-pedagogical work,
State scientific institution "Institute of Education Content Modernization"*

m-viki@ukr.net

ORCID: 0000-0002-0144-8654

**IMPLEMENTATION OF THE UNIFORM ELECTRONIC REPORTING SYSTEM
IN THE ACTIVITIES OF THE PSYCHOLOGICAL SERVICE
IN THE EDUCATION SYSTEM OF UKRAINE**

Abstract. *The article examines the issue of improving the system of the psychological service of education. Based on the analysis of the work of the psychological service in the education system, the main problems and challenges faced by the specialists of the psychological service are identified. Ways of development and improvement of the psychological service system based on the implementation of a single electronic reporting system are proposed. The process and results of the implementation of the unified electronic reporting system (UERS) are described and systematized. The main stages and achievements that will contribute to increasing the effectiveness of the functioning of the psychological service in the education system of Ukraine have been determined. The research used theoretical and empirical research methods, namely theoretical analysis and generalization of psychological practice; construction of theoretical approaches and organizational and methodological conditions for improving the practical activity of psychological service specialists; poll; study of methodical and reporting documentation; methods of statistical processing of experimental data. With the help of theoretical modeling, the practical foundations were determined and the specificity of the work as a type of professional activity of psychological service specialists in the education system of Ukraine, which occupies an intermediate place between the implementation of a large number of work directions and the collection of analytical materials, was substantiated. The novelty of the specified system lies in the multifaceted use of the system, from operational assistance in the collection, storage and preparation of data for reports, simplification and acceleration of processes and control of existing data, reduction of labor costs to provision of timely and diverse information for management activities, on the basis of which it is possible to make quality strategic decisions related to human capital.*

Key words: *psychological support, unified electronic reporting system (UERS), psychological service, practical psychologists, social pedagogues, purpose of activity, principles, structure.*

Постановка проблеми. У системі освіти України відповідно до статті 76 Закону «Про освіту» діє психологічна служба, що забезпечує своєчасне і систематичне вивчення психофізичного розвитку здобувачів освіти, мотивів їх поведінки і діяльності з урахуванням вікових,

інтелектуальних, фізичних, гендерних та інших індивідуальних особливостей, сприяє створенню умов для виконання освітніх і виховних завдань закладів освіти, соціального та інтелектуального розвитку здобувачів освіти, охорони психічного здоров'я, надання психологічної та

соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань системи освіти. Діяльність психологічної служби у системі освіти України здійснюється практичними психологами, соціальними педагогами, методистами та директорами (завідувачами) навчально-методичних кабінетів/центрів/лабораторій [3; 7].

Психологічна служба, як складова державної системи охорони психічного і соціального здоров'я громадян, покликана надавати соціальну і психологічну допомогу особистості не тільки у кризові моменти її життя, а й у процесі розвитку і саморозвитку.

Фахівці психологічної служби виконують свої професійні функції за допомогою специфічних прийомів, методів і технологій, які побудовані на наукових знаннях про механізми функціонування психіки, законах людської поведінки й розвитку тощо.

Відповідно до листа ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 03.05.2022 № 22.1/10-511 «Про підготовку аналітичної довідки щодо діяльності психологічної служби у системі освіти України» було узагальнено статистичні дані про роботу психологічної служби у системі освіти України за 2021/2022 навчальний рік. Дані надійшли від обласних департаментів (управлінь) освіти і науки та м. Києва (за винятком територій, на яких ведуться бойові дії та, які тимчасово окуповані).

Метою статті є опис процесу і результатів впровадження єдиної електронної системи звітності (ЄЕСЗ) та визначення основних етапів та досягнень, що сприятимуть підвищенню ефективності функціонування психологічної служби у системі освіти України.

Аналіз джерел та останніх досліджень. Питання діяльності психологічної служби в системі освіти розглядаються у працях багатьох учених (О. Безпалько, І. Бех, Л. Бурлачук, О. Киричук, В. Киричук, В. Кремень, С. Максименко, В. Панок, А. Фурман, І. Цушко та ін.).

Проте, якщо теоретичні і практичні аспекти функціонування психологічної служби в закладах освіти більш-менш досліджені, то питання управлінських, організаційно-педагогічних засад діяльності психологічної служби у системі освіти України, поки що вивчені дуже фрагментарно.

Створення та розвиток психологічної служби системи освіти базується на низці принципів і на баченні її місії, цілей і завдань. Зокрема, на викладеному вище розумінні специфіки прикладної психології і психологічної практики та історії розвитку прикладної психології в Україні [2, 3; 8; 9].

Виклад основного матеріалу. Розбудова організаційно-методичних засад психологічної служби у системі освіти України. Реалізація теоретичних поглядів та концепцій у діяльність фахівців психологічної служби, особливо у період війни, – справа надзвичайно складна. У результаті військової інтервенції російської федерації до України постало гостре питання ментального здоров'я здобувачів освіти та їхніх батьків, педагогічних працівників, що впливає на освітній процес.

Сьогодні істотно зростає роль психологічної служби у системі освіти, яка спрямована на забезпечення своєчасного і систематичного вивчення психофізичного розвитку здобувачів освіти, мотивів їхньої поведінки і діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних, гендерних та інших індивідуальних особливостей; сприяння створенню умов для виконання освітніх і виховних завдань закладів освіти, соціального та інтелектуального розвитку здобувачів освіти, охорони психічного здоров'я, надання психологічної та соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань системи освіти.

Отже, «психологічна служба стала невід'ємною частиною освітньої галузі, вона суттєво впливає на освітній процес, покращує самопочуття і захищає психічне і соціальне здоров'я усіх його учасників і виявилася здатною професійно відповісти на виклики сьогодення. Вважаємо, що створення і діяльність психологічної служби у системі національної освіти сьогодні може вважатися одним з найбільш вдалих результатів її реформування. Науково-методичне забезпечення діяльності працівників психологічної служби системи освіти. Специфічна організація психологічної служби у системі освіти передбачає специфіку застосування психодіагностичних, розвивальних, психокорекційних та інших методів психологічного практикування. Суть цієї специфіки полягає у тому, що: усі методи і методики прак-

тикування мають узгоджуватись між собою та бути доступними для аналізу усіма працівниками служби; категорійно-поняттєвий апарат, що застосовується в роботі має бути узгодженим і зрозумілим для всіх працівників; працівники служби мають можливість визначити ефективність своєї діяльності у тому чи іншому випадку» [9].

За результатами аналізу даних (за винятком територій, на яких ведуться бойові дії та які тимчасово окуповані), що надійшли з регіонів у 2021/2022 навчальному році, кількість фахівців психологічної служби становить 20 413 осіб, з них: практичних психологів – 13 486 особи, соціальних педагогів – 6 553 осіб, методистів – 374 осіб [2].

Для вдосконалення методичної роботи у психологічній службі системи освіти було запропоновано створення та упровадження єдиної електронної системи звітності (ЄЕСЗ), структуру методичної розробки (програми, методики). Методологія запропонованої програми дає можливість визначити і доказово обґрунтувати ефективність і результативність застосованих методів. Вона обумовлює застосування метатеоретичного підходу для розробки теорії прикладної психології.

«Прикладна психологія як теоретична основа діяльності психологічної служби. Коли мова йде про методичне забезпечення діяльності цілісної психологічної служби як єдиної скоординованої системи, різноманітні школи, концепції і напрями у психології виявляються малоефективними, оскільки не забезпечують єдності підходів, методик і методів психологічного практикування. В теоретичному «полі» психології різні теоретико-методологічні позиції часто є несумісними як на рівні категорійно-поняттєвого апарату, так і на рівні окремих методик» [1; 9; 10; 11].

Отже, застосування єдиної електронної системи звітності у діяльності фахівця психологічної служби має свої переваги. Специфіка методу полягає у застосуванні певних усталених дій до конкретних умов практичної діяльності. ЄЕСЗ впроваджується, у першу чергу, для реалізації окремих дій (операцій). Технологія ж передбачає одержання конкретного кінцевого результату, який передбачається у практичній діяльності фахівця та дає можливість визначити результативність і ефективність

власної діяльності та розглядається як окремий вид професійної діяльності «оформлення робочої документації, планування, звітності» [7], базується на застосуванні електронної бази даних технологій.

Теоретико-методологічний аналіз упровадженої методики у діяльність фахівця психологічної служби дозволив нам сформулювати уявлення про психологічну технологію як основну методичну одиницю практикування у психологічній службі. Психологічна технологія – це система взаємопов'язаних і взаємообумовлених методів, методик і процедур, що спрямовані на внесення змін, перетворення предмету психологічної практики – особистості клієнта, досягнення конкретного кінцевого результату. Вона містить діагностичні, формуючі (розвивальні) та оцінні складові і спрямована на розв'язання певного кола психологічних проблем особистості [9; 10].

Єдина електронна система звітності побудована на концепції статистичних форм. Статистичні форми – це матеріали, рекомендовані листами Міністерства освіти і науки України та ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», які використовуються (запроваджуються) для збору та узагальнення статистичної інформації із закладів освіти фахівцями психологічної служби.

Раніше статистичні дані надавалися у паперовому вигляді. Статистичні форми роздруковувались та заповнювались практичними психологами, соціальними педагогами, методистами, керівниками обласних навчально-методичних центрів/кабінетів/лабораторій психологічної служби вручну. Фахівці подавали статистичні форми в райони/міста/області, які їх затверджували. Як правило, узагальнена статистична форма мала ту саму назву та структуру, що і статистична форма, що використовувалась у закладі освіти (Аналітична довідка щодо діяльності психологічної служби у системі освіти України). У деяких випадках статистичні форми закладів освіти агрегувались у різні статистичні форми. Трудомісткий та тривалий процес, на який відповідно до наказу МОН від 28.12.2006 № 864 «Про планування діяльності та ведення документації соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами системи Міністерства освіти і науки

України» у тимчасових нормативах часу на основні види роботи практичного психолога, соціального педагога надається вісім годин часу на складання звіту за рік. Але, як проказує практика часу, для заповнення стандартних Word та Excel форм необхідно набагато більше. Головним недоліком стандартних форм є і те, що багато фахівців не володіють знаннями правильного і коректного заповнення, тому припускаються багатьох помилок, що значно сповільнює роботу методистів та керівників обласних навчально-методичних центрів/кабінетів/лабораторій психологічної служби. Ці зведені статистичні форми були запроваджені давно, щоб надати Міністерству освіти і науки України доступ до більш детальної інформації, але їх обробка вимагає значних зусиль у містах, районах, областях та на Всеукраїнському рівні.

Отже, можемо виокремити ключові недоліки статистичних форм як основи статистики фахівців психологічної служби: система є непрозорою, вона складається з великого набору різних статистичних форм; система дуже жорстка, кожна зміна статистичних форм вимагає попереднього схвалення. З часом таблиці даних у статистичних формах стають дуже складними. Елементи даних, які природно не вкладаються в таблиці, дещо хаотично додаються як додаткові записи в тексті між таблицями. Продукування, перевірка та виправлення агрегованих статистичних форм займає багато часу і вимагає участі різних рівнів управління (все це стає непотрібним, коли використовується ЄЕСЗ).

Однією з найголовніших переваг використання запропонованої єдиної електронної системи звітності є мінімальні затрати часу та легкість заповнення завдяки якісним поетапним надрукованим та відеоінструкціям. Важливо зауважити, що форми в ЄЕСЗ можна заповнювати поетапно, адже вони розділені на вкладки, логічні за своєю структурою. Кожен розділ має кнопку «зберегти», що дає можливість зберегти внесену інформацію в незалежності від часу роботи з системою. Поля, що заповнюються, змінюють свій колір, концентруючи увагу на внесеній інформації і даючи змогу бачити незаповнені поля. Дуже важливим моментом у роботі з системою є автоматичне внесення нормативної потреби кількості ставок/посад. Значно економить час фахівця те, що

інформацію не потрібно вдруковувати, а можна обрати зі списку, що відкривається. Прискорюють роботу і підказки з певних питань, натиснувши на які, можна отримати потрібну інформацію (наприклад: нормативи ставок, посад), не витрачаючи час на пошук в нормативних документах. І одна з найголовніших переваг у роботі з системою – функція швидкої перевірки заповнення документу. Пропустивши поле, практичний психолог, соціальний педагог, методист, керівник обласних навчально-методичних центрів/кабінетів/лабораторій психологічної служби отримує інформаційну-підказку з вказівкою, що в документі залишилося не заповненим, що значно полегшує процес внесення даних.

Не менш важливим фактором для прискорення процесу заповнення аналітичної довідки є те, що інформацію не потрібно заповнювати в двох формах (Word та Excel) та надсилати для перевірки. Заповнені дані автоматично надсилаються до загального звіту.

Крім того, з появою електронних баз даних та можливості подавати дані через ЄЕСЗ статистичні форми, які описано вище, стали застарілими та обтяжливими для використання. Сучасний підхід до збору даних фахівцями психологічної служби полягає у використанні ЄЕСЗ.

Таким чином, ми можемо сформулювати загальні принципи, на яких базується ця система.

Система – це база даних, що ведеться на Всеукраїнському рівні ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

ЄЕСЗ охоплює всі заклади освіти.

ЄЕСЗ автоматично шляхом агрегування такі дані: загальні відомості про обласні навчально-методичні центри/кабінети/лабораторії психологічної служби у системі освіти; мережа обласних, навчально-методичних центрів/кабінетів/лабораторій психологічної служби у системі освіти та методистів з психологічної служби районних (міських) навчально-методичні центри/кабінети/лабораторії у поточному навчальному році районних (міських) методичних кабінетів відділу освіти (за наявності); інформація щодо провадження професійної діяльності фахівцями психологічної служби у період дії воєнного стану; чисельність соціальних педагогів закладів освіти;

чисельність практичних психологів закладів освіти; забезпеченість фахівців психологічної служби комп'ютером; забезпеченість кабінетами працівників психологічної служби; тематика звернень до працівників психологічної служби тощо.

До системи вводяться дані кожного працівника психологічної служби закладу освіти. Агрегація проводиться автоматично. Система автоматично створює великий обсяг зведених статистичних звітів.

Єдина електронна система звітності включає в себе автоматизовані процедури перевірки даних, щоб мінімізувати кількість помилок. Крім того, існують процедури, що дозволяють проводити незалежну перевірку даних, що вводяться фахівцями.

ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» має доступ до повної бази даних (за винятком персональної та конфіденційної інформації) через набір спеціальних звітів, що автоматично складаються.

Фахівці психологічної служби мають доступ до повної інформації про свої заклади освіти. Вони можуть використовувати цю інформацію для своїх функцій моніторингу та управління.

Система базується на реєстрі (набір даних), з додатковими процедурами, що забезпечують правильність даних реєстру. Реєстр – це реєстр фахівців психологічної служби закладу освіти.

Реєстри, як правило, включають ідентифікаційні дані та основні дані. Ідентифікаційні дані використовуються для ідентифікації об'єкта у базі даних (практичний психолог, соціальний педагог, методист, керівник) вони змінюються дуже рідко.

ЄЕСЗ виконує визначену процедуру в кінці навчального року (як правило, в кінці червня), але з розрахунку здобувачів освіти станом на 1 вересня.

Важливо зазначити, що за цієї системою області мають зведені дані зі своїх районів та міст (вони не мають доступу до даних іншої області), тоді як ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» має зведені дані на рівні областей.

Єдина електронна система звітності була апробована у 2021/2022 навчальному році і в повному обсязі запрацювала у 2022/2023 навчальному році. Для повного використання можливостей, що надаються ЄЕСЗ в ДНУ

«Інститут модернізації змісту освіти», у вересні 2022 року було розпочато підготовку до необхідних змін.

Проведення навчання фахівців психологічної служби усіх рівнів щодо роботи у ЄЕСЗ стартувало у січні 2023 року. Записи вебінарів щодо заповнення єдиної електронної системи звітності можна продивитися на вебсайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» за покликанням: <https://imzo.gov.ua/2023/01/10/v-instytutu-modernizatsii-zmistu-osvity-rozpochaly-navchannia-praktychnykh-psykholohiv-ta-sotsialnykh-pedahohiv-roboti-v-avtomatyzovaniy-informatsiyniy-systemi-ya-psykholoh/>.

Результати такої роботи підвищують ефективність надання психологічної допомоги і психологічного супроводу, покращають професійну підготовку майбутніх фахівців психологічної служби. Психологічне практикування. Психологічна практика (психологічне практикування) є, на наш погляд, базовою категорією для розуміння сутності прикладної психології [1; 5; 9; 11].

Визначення сутності психологічної технології та обґрунтування її в якості методичної одиниці у прикладній психології дозволило створити умови для методичного забезпечення психологічного практикування, зокрема в діяльності психологічної служби системи освіти. На основі теоретичних уявлень про сутність прикладної психології та особливостей методичного забезпечення психологічного практикування було обґрунтовано структуру, організаційні принципи, мету і завдання функціонування психологічної служби у системі освіти. Сьогодні психологічну службу можна вважати одним з найбільш вагомих результатів реформування національної системи освіти [9].

Висновки. За даними дослідження, психологічна служба у системі освіти України накопичила значний позитивний досвід роботи, що підтверджують кількість індивідуальних, корекційних занять та консультацій, розроблені методики, наукові та методичні розробки тощо.

Проте, незважаючи на активну роботу психологічної служби, залишається ще багато невирішених проблем, зокрема потребує покращання система збору аналітичних матеріалів.

У цьому напрямі надзавданням є формування нових візій щодо принципів, структури і

змісту діяльності психологічної служби в нових умовах на засадах теоретичного аналізу досвіду роботи і методологування у сфері прикладної психології [1; 4; 8; 9].

Наявність повної, достовірної інформації про діяльність фахівців психологічної служби є необхідною умовою розробки та впровадження освітньої політики на основі фактичних даних кожного закладу освіти.

Новизна зазначеної системи полягає у багатогранності використання системи, від оперативної допомоги в зборі, зберіганні та підготовці даних для звітів, спрощення і прискорення процесів і контролю наявних даних, зниження

витрат на робочу силу до забезпечення своєчасної та різноманітної інформації для управлінської діяльності, на основі якої можна робити якісні стратегічні рішення, пов'язані з людським капіталом.

У процесі дослідження очікується отримати експериментальне підтвердження ефективності методів роботи працівників психологічної служби. Основна концепція, на якій ґрунтується аналіз всіх типів даних, – це скінченність методів маніпуляції з даними, за яких вони не втрачають початковий зміст. Таким чином можна застосовувати методи послідовного перебору.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Глибинне пізнання самодепривації психіки майбутнього психолога : монографія / С. Яценко, В.І. Бондар. Київ : НПУ імені М. Драгоманова, 2016. 384 с.
2. Завалевський Ю.І., Флярковська О.В., Мельничук В.О. Статистично-аналітичні матеріали стану та розвитку психологічної служби у системі освіти України (2021/2022 н. р.). 2022. 54 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1MRGZBFwZuBy9UOCtOu2znA8KGFH1yq0c/view> (дата звернення: 22.01.2023).
3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 22.01.2023).
4. Костюк Г.С. Педологія. Київ : Рад. школа. 1933. 357 с.
5. Максименко С.Д. Генезис існування особистості : монографія. Київ : КММ. 2006. 240 с.
6. Наказ МОН від 28.12.2006 № 864 «Про планування діяльності та ведення документації соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами системи Міністерства освіти і науки України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0864290-06#Text> (дата звернення: 22.01.2023).
7. Положення про психологічну службу у системі освіти України, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 22.05.2018 р. № 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18> (дата звернення: 22.01.2023).
8. Панок В.Г. Психологічна служба : навч.-метод. посіб. для студентів. Кам'янець-Подільський : Друкарня Рута, 2013. 328 с.
9. Панок В.Г. Прикладна психологія. Теоретичні проблеми : монографія. Київ : Ніка-Центр, 2017. 188 с. <https://lib.iitta.gov.ua/707672/1/panok2017.pdf>
10. Панок В.Г. Психологічна служба : підручник. Київ : Ніка-Центр, 2016. 362 с.
11. Фрейд З. Вступ до психоаналізу. Київ : Основа, 1998. 709 с.

REFERENCES:

1. In-depth knowledge of self-deprivation of the future psychologist's psyche: monograph. (2016). S. Yatsenko, V.I. Cooper. K.: NPU named after M. Drahomanov [in Ukrainian].
2. Zavalevskiy Y.I., Flyarkovska O.V., Melnychuk V.O., Kaulina N.V. (2022). Statistical and analytical materials on the state and development of the psychological service in the education system of Ukraine (2021/2022 year). Retrieved from <https://drive.google.com/file/d/1MRGZBFwZuBy9UOCtOu2znA8KGFH1yq0c/view> (last accessed: 22.01.2023). [in Ukrainian].
3. The Law of Ukraine "On Education". Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214519?find=1&text=%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%BD#w1_1 (last accessed: 22.01.2023). [in Ukrainian].
4. Kostyuk H.S. (1933). Pedology. K.: Rad. school. [in Ukrainian].
5. Maksimenko S.D. (2006). The genesis of the existence of an individual: a monograph. K.: KMM. [in Ukrainian].
6. Order of the Ministry of Education, Culture, Sports and Science of Ukraine No. 864 dated 28.12.2006 "On planning activities and maintaining documentation of social pedagogues, social pedagogues working with disabled children of the Ministry of Education and Science of Ukraine". Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0864290-06#Text> (last accessed: 22.01.2023). [in Ukrainian].

7. Regulations on psychological service in the education system of Ukraine, approved by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated May 22, 2018. No. 509. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18> (last accessed: 22.01.2023). [in Ukrainian].
8. Panok V.G. (2013). Psychological service: educational method. manual for students. Kamianets-Podilskyi: Ruta Printing House. [in Ukrainian].
9. Panok V.G. (2017). Applied psychology. Theoretical problems: monograph. K.: Nika Center. [in Ukrainian].
10. Panok V.G. (2016). Psychological service: Tutor. K.: Nika Center. [in Ukrainian].
11. Sigmund Freud. (1998). Introduction to psychoanalysis. K.: The basis. [in Ukrainian].